

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 23.12.1965, sp. zn. 6 Cz 129/65, ECLI:CZ:NS:1965:6.CZ.129.1965.1

Číslo: 22/1966

Právní věta: Závod nesmí od pojistného odečíst dávky, které byly přiznány neprávem, nebo ve vyšší částce než náležely, ani dávky, jejichž výplatu nemůže doložit řádnými doklady. Odečte-li závod takové dávky, dluží příslušné krajské odborové radě takto zkrácené pojistné, a to i tehdy, jestliže nesprávnou výplatu dávky a tím i krácení pojistného nezavinil. Závod, který byl poškozen v důsledku své objektivní odpovědnosti za správný odvod pojistného a správnou výplatu dávek, nemůže uplatňovat nárok na náhradu takto mu vzniklé škody před soudem.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 23.12.1965

Spisová značka: 6 Cz 129/65

Číslo rozhodnutí: 22

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Pojištění

Předpisy: 91/1958 Sb. § 12
§ 12

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Na základě provedeného šetření vyměřil odpůrce navrhovateli dodatečné pojistné ve výši 200 Kčs, které si podle jeho názoru navrhovatel neprávem odečetl za měsíce září a říjen 1961 z titulu výplaty přídavků na děti zaměstnance K. N., na které tyto přídávky nepříslušely vzhledem k tomu, že jedno ze dvou dětí již mělo v těchto měsících vlastní příjem, vyšší než 200 Kčs (§ 31 odst. 2 zák. č. 54/1956 Sb.). Odpůrce vyměřil navrhovateli dodatečné pojistné v této výši podle § 24 odst. 2 opatření ÚRO č. 91/1958 Sb.

Krajský soud v Ostravě, který rozhodoval o opravném prostředku navrhovatele, platební výměr odpůrce zrušil, a to v podstatě z toho důvodu, že navrhovatel nesprávnou výplatu dávky, o níž bylo pojistné kráceno, nezavinil (§ 24 odst. 2 cit. opatření v souvislosti s § 12 odst. 5 cit. opatření).

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona, podané předsedou Nejvyššího soudu, že usnesením krajského soudu byl porušen zákon, a toto usnesení zrušil.

Z odůvodnění:

V souzené věci rozhodoval soud o jiné věci než dávkové (§ § 43, 44 opatření ÚRO č. 91/1958 Sb. ve znění opatření č. 191/1960 Sb.), a to o pohledávce, která vznikla vůči závodnímu na pojistném, zkráceném nesprávnou výplatou dávek (§ 244 odst. 2, § 245 odst. 1 o. s. ř.).

V případě uplatňování a vymáhání dávek z přeplatků dávek je nutno rozeznávat pohledávky, které vznikly vůči závodnímu na pojistném, kráceném nesprávnou výplatou dávek a pohledávky vůči zaměstnanci nebo jinému příjemci, kteří zavinili, že jim byla dávka vyplacena neprávem.

a/ V případě uplatňování nedoplatku pojistného vůči závodnímu je nutno postupovat podle ustanovení § 24 odst. 2 cit. opatření. Podle tohoto ustanovení, které je speciálním ustanovením o výpočtu, vykazování a odvodu pojistného, je odpovědnost závodu za řádný chod pojistného založena na zásadě, že závod vyplácí dávky přiznané odborovým orgánem na účet pojistného a že nesmí od pojistného odečíst dávky, které byly přiznány neprávem nebo ve vyšší částce, než náležela, ani dávky, jejichž výplatu nemůže doložit řádnými doklady. Odečte-li závod přesto takové dávky, zkrátí tím odvod pojistného a dluží příslušné krajské odborové radě takto zkrácené pojistné. Tato odpovědnost závodu je objektivní; nezáleží tedy na tom, zda závod nesprávnou výplatou dávek a tím i krácením pojistného zavinil či nikoliv, protože předmětem platebního výměru není přeplatek dávek, ale pojistné neprávem vyplacenými dávkami zkrácené a proto dlužné. Pojistné krácené nesprávným odečtením dávek předpisuje podle § 24 odst. 4 cit. opatření, krajská odborová rada platebním výměrem stejně jako jiné pojistné.

Podá-li závod proti platebnímu výměru opravný prostředek u soudu, nemůže soud platební výměr přezkoumávat z toho hlediska, zda závod přeplatek na dávkách zavinil. V řízení o opravném prostředku je soud povinen zkoumat, zda napadené rozhodnutí (platební výměr) je důvodné z toho hlediska, že závod nezaplátil pojistné ve správné výši, tedy zda nemocenská dávka byla vyplacena neprávem nebo v nesprávné výši a tím zkrácené pojistné. Při tom není rozhodné, zda závod nesprávnou výplatou dávek zavinil.

Jen zcela výjimečně je nutno zjišťovat zavinění závodu, a to v těch případech, kdy je možno uplatňovat vůči závodnímu nárok na náhradu škody podle § 12 odst. 5 cit. opatření. Tato odpovědnost závodu se týká jen případů, v nichž je možno závodu připočítat porušení nebo zanedbání jeho povinností, které má při provádění nemocenského pojištění. Jde tu o případy, kdy škoda vznikla nemocenskému pojištění jinak než neoprávněným odečtením dávek od pojistného a kdy nelze použít § 24 odst. 2 a 4 cit. opatření. Tak tomu bude např. tehdy, když škodu při výplatě dávek zavinil závod, ve kterém byl zaměstnanec zaměstnán před tím, než nastoupil do závodu, který dávku vyplatil (např. vydáním nesprávného potvrzení o délce zaměstnání, o délce pracovní neschopnosti apod.), nebo když škoda vznikla jinak než výplatou dávek v závodě na účet pojistného. Náhrada této škody se řídí občanskoprávními předpisy o náhradě škody a uplatňuje se žalobou u soudu.

b/ Naproti tomu v případě uplatňování přeplatku dávek vůči neoprávněnému příjemci je nutno zásadně zjišťovat zavinění zaměstnance, kterému byla dávka vyplacena, nebo jiného příjemce dávek.

Jestliže nesprávnou výplatou dávek zavinil příjemce, může závod požádat odborový orgán v závodě (komisi národního pojištění), aby jako orgán, který je k tomu podle § § 35 a 38 opatření ÚRO č. 91/1958 Sb. a bodu 25 vyhlášky č. 169/1954 Ú. l. příslušný, uložil příjemci dávky, že je povinen ji vrátit závodnímu. Pravomocné rozhodnutí odborového orgánu o přeplatku na dávkách může pak být vykonáno k návrhu závodu usnesením soudu nebo rozhodnutím správního orgánu anebo také přímo samotným závodem srážkami ze mzdy nebo dávek nemocenského pojištění povinného zaměstnance (§ 48 odst. 2 zák. č. 54/1956 Sb.). Poněvadž jde o dávkovou věc, nemůže závod, který v důsledku své objektivní odpovědnosti za správný odvod pojistného a správnou výplatu dávek byl poškozen, uplatňovat na náhradu takto mu vzniklé škody před soudem. Dávkové věci nemocenského pojištění jsou vyloučeny z pravomoci soudu (soud si může při rozhodování o nedávkových věcech učinit o

otázce dávkové úsudek pouze jako o předběžné otázce) a patří do pravomoci orgánů ROH, jimž stát svěřil správu nemocenského pojištění (srov. § 52 zák. č. 54/1956 Sb.). Závod, jemuž má být přeplatek dávky vrácen, je účastníkem řízení před odborovým orgánem o vrácení tohoto přeplatku a má stejná práva jako druhý účastník řízení, tj. neoprávněný příjemce dávky, včetně možnosti odvolání k vyšším odborovým orgánům.

Nebyl-li ovšem přeplatek zaviněn příjemcem dávky a ten není povinen ve smyslu § 48 odst. 2 zák. č. 54/1956 Sb. přeplatek vrátit, má případně závod postihnout vůči tomu, kdo zavinil přeplatek, a to podle obecných předpisů o náhradě škody (§ 420 a násl. o. z.), nebo předpisů pracovněprávních (podle zák. č. 71/1958 Sb., jestliže nesprávnou výplatou dávky zavinil zaměstnanec závodu při plnění úkolů plynoucích z předpisů o provádění nemocenského pojištění). Poněvadž jde o poměr mezi závodem a jeho zaměstnancem, resp. mezi jiným odpovědným a nikoli o poměr z nemocenského pojištění, nerozhodují o těchto vztazích odborové orgány, nýbrž soudy.

Z toho, co bylo shora uvedeno, tedy plyne, že stanovisko krajského soudu, podle něhož ustanovení § 24 odst. 2 cit. opatření nelze vykládat a používat izolovaně, ale v souvislosti s ustanovením § 12 odst. 5 tohoto opatření, není správné. Část třetí opatření (§ § 12 až 18) pojednává o úkolech závodů při provádění nemocenského pojištění, kdežto část čtvrtá cit. opatření (§ § 19 až 34) obsahuje speciální ustanovení o hospodaření s prostředky nemocenského pojištění, o výpočtu, vykazování a odvodu pojistného. Ustanovení § 24 odst. 2 je tedy – jak již bylo shora uvedeno – speciálním ustanovením o odvodu pojistného.

Nelze rovněž přisvědčit názoru, že při izolovaném výkladu § 24 odst. 2 cit. opatření, by pak závod odpovídal za nesprávnou výplatu dávky i tehdy, když rozhodnutí odborového orgánu v závodě o jejím přiznání pozastavil, avšak v důsledku vázanosti stanoviskem vyššího odborového orgánu ji musel provést. Jestliže právní předpis (§ 16 odst. 2 cit. opatření ve znění opatření č. 191/1960 Sb.) stanoví, kdy je závod povinen realizovat výplaty dávky, pak objektivně odpovídá jen za řádné provedení vydaného rozhodnutí. Poněvadž není oprávněn takové rozhodnutí přezkoumávat a je jím vázán, nemůže již odpovídat za jeho obsah, nýbrž pouze za jeho správné provedení. Je-li vyšší odborový orgán zmocněn právním předpisem k tomu, aby v konkrétních případech vyjádřil své stanovisko, které je závazné jak pro závod, tak i pro odborové orgány v závodě, pak závod již nemůže odpovídat za újmy event. vzniklé tím, že řádně a včas plnil pokyn nebo rozhodnutí orgánu, který byl k jeho vydání příslušný.

Vzhledem k tomu, co bylo uvedeno, postupoval v souzené věci odpůrce správně, když po zjištění, že byla nesprávně vyplacena dávka ve výši 200 Kčs a že o tuto částku bylo zkráceno pojistné, předepsal navrhovateli platebním výměrem pojistné v této výši, a to bez ohledu na to, kdo zavinil, že byla dávka vyplacena neprávem, v důsledku toho zkráceno pojistné. Poněvadž navrhovatel (plátce pojistného) podal proti výměru opravný prostředek u soudu, byl soud oprávněn přezkoumávat napadený platební výměr jen z toho hlediska, zda dávka byla či nebyla přeplacena o předepsanou částku a zda v důsledku toho bylo či nebylo kráceno pojistné. Navrhovatel nepopíral, že dávky vyplatil neprávem a že zkrátit pojistné o předepsanou částku, tvrdil pouze, že nesprávnou výplatu nezavinil. Vzhledem ke znění ust. § 24 odst. 2 cit. opatření o odvodu a účtování pojistného a vzhledem k objektivní odpovědnosti závodu za správný odvod pojistného a výplatu dávek, pochybil soud, jestliže zkoumal otázku, zda nesprávnou výplatou dávky a tím neoprávněný odvod pojistného navrhovateli zavinil.

Porušil tedy krajský soud napadeným rozhodnutím zákon v ustanovení § 12 odst. 5 a § 24 odst. 2 opatření ÚRO č. 91/1958 Sb.